

NAŠA MOČ

Celoletna naročnina znaša K 12.—
polletna " " " 6.—
četrletna " " " 3.—

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA

Uredništvo in upravnništvo se nahaja
v Ljubljani, jugoslovanska tiskarna
Oglaš se sprejemajo po dogovoru

Delavski tabor.

Kdo bo pozabil ta zbor, ta tabor, ta delavski dan na Šmarni gori. Bilo je kakor kadar se obnavlja poročni dan. Ob rojstvu pred petindvajsetimi leti sta se poročila, kakor je nekako dejal pozdravljajoči govornik na delavskem večeru, delavec in milost, delo in načelo, organizacija delavstva in krščanska misel. Na Šmarni gori, kjer se je vršila, na isti gori se je ta poroka obnovila — na petindvajsetletni ustanovni dan, na praznik presvete Trojice — sredi lepe narave, ko je sipalo solnce iz neba zlate jutranje žarke, kakor bi sijala doli na to ljudstvo ljubezen božja, in vso to prelepo pokrajino, v tej lepoti dneva, ob tem simbolu nevidnega duševnega opajanja so se sklepala srca s Tistim, ki je, s Tistim, ki rešuje, s Tistim, ki osrečuje. Blaženost je napolnila to sedemdesetoglavo morje.

Tudi pred petindvajsetimi leti so se zbrali na tej gori — v manjšem, v malem številu. V drugačnem položaju, v večjih stiskah so romali na Marijino goro trpeči, zatirani, brezpravni. Upanja v zemsko pomoč niso imeli; imeli so vero v srcu in upanje, ki iz vere zeleni. V tej veri in tem upanju so se spomnili, da je, da biva tisti, ki je vsemogočen, čegar ime je dobrota in usmiljenje. Spomnili so se, kakšne reči je storil ubogi predci, katere spomin stoji danes po vseh cerkvah sveta v ključu temu, da je bila revna in delala z rokami. Tudi ta gora je posvečena njenemu spomenu, njenemu imenu, po njej nosi ime gora Marijina. Najlepše kraje po slovenski, po jugoslovanski domovini je Bog prepustil k časti te izvoljene delavke, da posluša, da zaslišuje in uslišuje jugoslovansko ljudstvo.

Ne bo od več, če priobčimo pismo ministra Gostinčarja na ugodnem mestu k poročilu o razvoju tega lepega delavskega slavja. Bil je zraven ob ustanovitvi krščansko družabne organizacije in z drugimi vred — nekateri izmed njih še žive in so bili letos 15. junija na taboru navzoči — soustanovitelji ob prijatelju svojem dr. Kreku. Misli, da ne bo mogel osebno priti na srebrno delavsko slavnost, zato je pisal dne 6. junija pismo. Naslove pismu dodajemo mi.

Rast delavske moči.

Bratje in sestre!

V duhu Vas gledam, kako z veselja žarečimi obrazy hitite na kraj zibeljke slovenske krščanske socialne organizacije — na Šmarno goro. Stokrat žal, da ne morem biti deležen sreče, veselja v Vaši družbi.

Pot na goro.

Tudi pred 25 leti smo romali delavci na Šmarno goro, toda v povse drugem razpoloženju kakor romate sedaj Vi. Mi smo šli tedaj na »Goro«, da se tam poklonimo Zaščitnici trpinov in se izročimo v njeno varstvo. Bili smo truma predilniških delavcev, brez vsake organizacije, cilja in zavesti.

Toda glejte, naša pot na Goro ni bila zastoj. Še isti dan nam je zasijala zvezda vodnica v podobi prve delavske organizacije v pravem pomenu besede. Preje potro in obupano delavstvo tedanje ljubljanske predilnice, se je vračalo v Ljubljano polno upov in navdušenja za organizacijo. To ni bil le slučaj, smatram, da je bila to milost po Oni, h kateri smo romali polni zaupanja.

Dan zahvale.

Danes pa Vam, bratje in sestre, utripa srce veselja, ko stopate na Šmarno goro in zrete nazaj na 25letno pot trdega in uspešnega dela za blagor in pravico delavskega stanu.

Zare Vam lica veselja in srce Vam utripa ponosa, ko gledate uspeha Vašega dela. Pozabljate ob tej priliki vsa zaničevanja naših nasprotnikov. Kako ne bi, saj je seme vsejane pred petindvajsetimi leti

rodilo obilen sad. Delavski stan ni več brezpraven. Uvrstil se je enak in enakovreden drugim stanovom, in k temu je brezdomno mnogo pripomogla slovenska krščanska socialna delavska organizacija. Zato je pot na Šmarno goro, pot za hvala Materij trpečih, pa tudi pot spomina vsem onim, ki so se posvetili našemu skupnemu delu.

Spomin sodelavcem.

Današnja pot na Goro bodi posvečena posebno spomenu onih izmed naših vrst, ki počivajo in spe večno spanje. Med romarji pogrešate marsikoga, ki je v naši organizaciji — ženski kakor moški — z vso vnetostjo sodeloval.

Med nami ni več onega, ki nam je prižgal luč, pokazal pravo pot in nas vodil triindvajset let — dr. Kreka. Ta mož, ki je ljubil delavski stan nad vse, je podlegel ogromnim naporom. Umrli je sredi dela, na poti agitacije za svobodo celega jugoslovanskega naroda. Padel je zmučen, ko je imela prisijati zora narodne svobode. Večen mu bodi spomin v našem narodu, posebno pa v delavskem stanu, za katerega je toliko žrtvoval! Pogrešamo pa tudi veliko število tovarišev in tovarišic — delavcev in delavk, ki so pridno orali ledino in z vztrajnim delom zidali stavbo krščanske delavske organizacije. Spominjamo se njih in jim skušajmo biti enaki v njihovem delu.

Naši sklepi.

Mi vsi pa, ki smo člani krščanske socialne delavske organizacije in priče uspeha petindvajsetletnega dela, si pa obljubimo, da hočemo posvetiti vse naše moči bodočemu delu za napredek delavskega stanu.

Skušajmo pridobiti v naše vrste vse pošteno misleče delavstvo. Bodimo pa strpni tudi napram onim, ki so zablodili na druga pota. Naše delo je težko, ker se borimo za resnico in pravico, in ker imamo brezobzirne nasprotnike. Naši organizaciji ni na razpolago kapital, ter mora veljati in držati pošteno načelo in nesebično delo. Komur to ne zadošča, za tega v naših vrstah ne more biti mesta.

Živimo v težkih časih urejanja naše nove nezavisne in svobodne države. Treba je, da strnemo vse naše sile in pomagamo k srečni rešitvi. Ker bo ta država slonela na demokratičnih temeljih ljudske volje, je za delavski stan tem potrebnejše, da obrne vso pozornost tej zadevi in skuša priti v budočnosti do popolne veljave. Zato je treba nadaljnega smoternega organizatoričnega in kulturnega dela.

Ne bojmo se težav, ki se nam stavijo na pot. Resna volja in zaupanje v našo dobro in pošteno stvar mora zmagati!

Živela krščanska socialna delavska organizacija!

Jos. Gostinčar.

LJUBLJANSKI VLADIKA ŠKOF DR. ANTON BONAVENTURA JEGLIČ JUGOSLOVANSKI STROKOVNI ZVEZI.

Na predan praznika je poslal nadpastir delavstvu to-le srčno pismo:

»Iz dna srca se veselim, da naše kršč. delavstvo tako lepo napreduje. Za napredek bi rad pomagal, kakor morem in bi se mi prilika ponudila.

Na Šmarni gori pozdravite prav srčno v mojem imenu vse udeležence, domače in še prav posebno vse iz Hrvaške. V slogi je moč; zato složno naprej! Pripočim Vam ono domačo prislovico: »Moli in delaj, pa bo delo dober tek imelo!«

Vsem iskreni pozdrav in pastirski blagoslov!

* Anton Bonaventura, škof.

PREDAN.

Uvod k delavskemu slavlju je bila sobota. Prvi spomin je bil posvečen hvaležnosti do pokojnih članov — predvsem dr. Kreku. Kako lepo obseje srca zavest, da se to lahko zgodi. Določena je bila v ta namen sv. maša. Ob šestih zjutraj jo je daroval član nadzorstvenega odbora Jugoslovanske Strokovne Zveze, šentjakovski župnik Janko Barle. Ljubljanske skupine in društva so se udeležile svete daritve za umrle po svojih članih in zastopnikih s tremi zastavami: orlovsko, s. kršč. soc. zveze in rokodelskih pomočnikov. Na kuru je pela pevka zveza »Ljubljana«.

Dohod hrvatskih članov in gostov.

Ob enajstih dopoldne so dospeli v Ljubljano udeleženci iz Hrvatske, šestdeset po številu, seboj zastavo krščanskega delavstva. Odločilni sodelavniki v kulturnem gibanju našem so bili med njimi: predsednik Jugoslovanske Strokovne Zveze za Hrvatsko, člani načelstva zagrebških skupin, predsednica ženske zveze, naše drage preganjane sestre iz tvornice duhana, zastopniki vseučiliškega društva »Domagoja« in »Jugoslovanske Dijaške Zveze«. Na kolodvoru jih je sprejelo predsedstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze s podpredsednikovim nagovorom. V imenu Hrvatov je odzdravil g. Zatluka. Popoldne so si ogledali udeleženci Ljubljano raz ljubljanski grad.

NA KREKOVEM GROBU.

Stopnjevale je ko v poezije polnem čuvstvu se je vse vršilo. Dopoldne je pokropil zemljo dež, da je izmil prah in izčistil zrak. Prijeten vzduh je obkrožil pokopališče Sv. Križa. Od sv. Petra je odhajal na gomilo roj ljudstva z Orli v svoji sredi — od Ljudskega doma se je vil hrvatski barjak ob zastavi slov. kršč. soc. zveze. V krogu se je strnila množica in obkrožila gomilo moža, ki je moral v zemljo kot seme, da se razraste žito življenja polnih načel po bližnjih in daljnih pokrajinah.

Sedem zastav se je razvrstilo ob glavi gomile — med njimi zastava sv. Mihaela slov. kršč. soc. zveze, barjak hrvatskih bratov, orlovska, rokodelskih pomočnikov, bela zastava s sliko sv. družine in kar je veselo iznenadilo — tudi sokolska Zveza je poslala oficielo zastopstvo z zastavo, da se pokloni pokojnega spomenu.

Ob strani groba so stali Orli, ob njih pevka Zveza »Ljubljana«. H gomili stopi član nadzorstva Jugoslovanske Strokovne Zveze, šentjakovski župnik Barle in počne govoriti:

V SPOMIN DR. KREKU.

Dragi bratje in sestre! Prišli smo, da se poklonimo na tem svetem kraju velikemu duhu onega, ki ga imenujemo očeta in vodnika slovenskega naroda. Čut hvaležnosti. Čut zvestobe njegovim idejam nas sili k temu. Tu pri nogah Križanega, pred obličjem šmarnogorske Matere božje, na grobu našega blažega, narodnega voditelja hočemo danes ponoviti prisego, da bomo zvesti ostali onim načelom, po katerih je vodil in delal naš vzor, veliki dr. Krek. Zvest učencem Kristov se je v njegovi šoli učil prav ljubiti svoj narod. O božjem Učeniku beremo, kako je nekoč, ko je videl množico svojega naroda, lačnega in žejnega pravice in resnice, ko ga je videl, kako medli slabosti, zaklinal; ljudje se mi smilijo, — in mu je nudil kruha resnice ter ga pokrepčal čudežno tudi s telesnim kruhom.

Dr. Krek za svoj narod.

Isto je storil pred 25 leti, ogret z ognjem božje ljubezni, naš dr. Krek. Videl je svoj narod, kako je žejen in lačen resnice in pravice, kako medli pod bremenom krivice, ter zaklical v svoji gorli ljubezni: Slovenski narod se mi smili, hočem in moram mu pomagati in začel je delo velikan-

ske. Z gigantsko silo svojega uma, z ognjem srčne ljubezni, z neupogljivo voljo je začel orati ledino na kulturnem in gospodarskem polju slovenskega naroda. In vršil je delo od tužnega Korotana, do kršne Istre, od zelene Štajerske do solčne Goriske, da, brazde njegovega pluga so segale še dalje na jugoslovanski jug, na Hrvatsko, v Bosno in Dalmacijo.

Delo dr. Kreka.

In vzel je seme iz žitnice božjega Mučenika in ga sejal v obdelano semljo. Vzkalilo je seme in zazelenelo so poljane in zazibalo se je žito bogatega klasja, sad njegovega truda. Velikanski napredek na kulturnem in gospodarskem polju je dvignil slovensko ljudstvo v zavesti in moči. Delavec se je začel zavedati svojih pravic, svojega dostojanstva v človeški družbi in zasedel je odlična mesta. Kmet je dvignil svojo utrjeno glavo in žuljava roka, ki je prej služila brezsrčnemu kapitalizmu, je sedaj delila blagoslov svoji družini in celemu narodu. Inteligent, prej nekam odtujen svojemu ljudstvu, se je učil sedaj spoznavati v šoli tega učenika, da ga je rodila slovenska mati, da mu je slovenski oče preskrbel vzgojo in dal priložnost izobrazbe in je zato dolžan, da z obrestmi vred bogato poplača, kar mu je dala rodna mati.

Napredek slovenskega naroda.

In prišel je iz ljubezni med svoj narod in mu postal učenik in voditelj. Pravo bratstvo in enakost je zavladalo med nami. Prišel je tujec in občudoval naš kulturni in gospodarski napredek. Tudi slovenski narod je zaslovel med kulturnimi narodi. Pa prišla je strašna poskušnja brezsrčnega kapitalizma in brezmejnega imperializma, ki je narod hotel še dalje usuznjati. In prvi naj bi služil Jugoslovan kot hlapec in suženj? Toda narod se ni uklonil. Rajši smrt v črni zemlji, kakor sužnjost pod svetlim solncem, pod tujčevim robstvom!

Svetovni požar.

Vžgala se je vihra na slovenskem jugu, ki se je razširila v svetoven požar. Strašno je krvavel narod in mnogi so dvomili o njegovi svobodi in pravicah. Sklonili so glave brez upa boljše bodočnosti. Druge je omamila mamljiva čast in morda tudi svetli denar. Kaj pa oče, vodnik slovenskega naroda, naš dr. Krek? Njega ni sklonil strašni vihar. Pil je sicer iz keliha trpljenja več, kakor kdo med nami.

Dr. Krek o sebi.

Bilo je hladnega zimskega večera, ko sva šla od novega društvenega predavanja po Mestnem trgu. Takrat je dr. Krek potožil: Dragi! Vse so mi vzeli, celo moje osebne časti so se dotaknili in sedaj me hočejo odtrgati še od mojega ljudstva. Zaničevan, osumljen izvrhek naj nimam stika z njim. Odpuščaj jim to! Njim prepuščaj čast in denar, po mojih rokah so prišli kviksi mnogi, — a enega si ne dam vzeti, dokler bo dihl v mojih prsih, bom ljubil in delal za svoj narod!

O kako velik in nedosegljiv, ovenčan s trnjevo krono sramote si stal pred menoj, nepozabni! Tvoj dihl se ni klonil.

Dr. Krek pred prevratom.

Ko si videl, da je prišla odločilna ura za jugoslovanski narod, takrat si kakor silen orel z zadnjimi telesnimi močmi preletel Slovenijo, Hrvatsko, jugoslovansko zemljo in klical: Bratje, vstanite, dan se je približal, naša svoboda prihaja! — In slišal je narod njegov glas, veroval in upal. V ljubezni so si segli v roko Slovenec, Hrvat in junaški Srb. Prestrašil se je tujec ter odstopil od svojih pravic.

In vračal se je domov silni orel; moči so mu opešale, sklenil je svoje peroti, a njegova velika duša je govorila: Rad umrjem, saj vidim deželo, v katero vstopa moj

ujedinjeni narodi. — In pristopil je Božji Učenik in ga poljubil s svečano ljubeznijo, vzel mu je krono in ga ovenčal s krono časti in slave.

Dr. Krek — živi.

Zaplakal je narod. V trenutku pa, ko smo pokopali njegove telesne ostanke v črni grob, je prešinil njegov veliki duh ves narod Jugoslovancev, in dr. Krek je z nemajmno silo duha oživel med svojim narodom. Dr. Krek ni mrtev, — on živi.

Predragi! Delo, ki ga je pokojnik začel, še ni končano! Treba je, da dobi naša nova domovina trdne, zdrave temelje. Še zdihujejo pod težkim, nam vsem tako zopernim tujcem naši bratje! Na nas pa je, da ustvarimo srečno domovino in izvojimo svobodo vsem svojim bratom! Ali je to mogoče? Da! Ni več daleč ura, ko se more to zgoditi!

Prisega.

Dosegli pa bomo to le po enem potu, ki ga je začel dr. Krek. In zato vas sedaj vprašam: Ali prisegate? Odgovarjajte mi glasno in odločno: Ali prisegate na zastavo Kristovo? (Odločni odgovori med množico: Da!) Ali obljubite in prisegate, da boste delali po svetih načelih našega očeta, našega vojvode dr. Kreka, delali za blagor domovine? (Burno in viharno pritrdjevanje med množico.) Nebo, ti si jo čulo — blagoslovi jo! Pelj našo domovino k sreči in svobodi!

Po končanem govoru g. župnika Barleta, ki je vse prisotne globoko ganil, je odšla pevka zveza »Ljubljana« žalostno.

Nato je govoril

ZASTOPNIK HRVATSKEGA KRŠČANSKEGA SOCIALNEGA DELAVSTVA.

gospod Zatluka, ki je izvajal med drugim: Prišli smo, da se poklonimo velikemu duhu dr. Kreka. Danes tudi med Hrvati ni človeka, ki bi ne poznal imena dr. Kreka, ki bi ne govoril s spoštovanjem o dr. Janezu Ev. Kreku. Zlasti hrvatski delavci se klanjajo prahu slovenskega mučenika, očeta slovenskega kakor tudi hrvatskega delavstva. Tudi hrvatski delavec je imel težke trenutke življenja, a dr. Krek nam je kazal pravo pot svobode in enakosti ter budil upanje. On nam je povedal, da samo v svobodni domovini je mogoč obstanek. Polagamo venec na njegov grob. S Preradovičem kličem: K tvom polju daj mu groba, sa tvm cviječem grob mu kiti!

Po govoru zastopnika hrvatskega delavstva so pevci zapeli »Lepo našo domovino«, nakar je govoril

ZASTOPNIK HRVATSKIH KATOLIŠKIH AKADEMIKOV.

predsednik katol. akad. društva »Doma goj«, ki je naglašal v svojem govoru za sluge dr. Kreka za probujo jugoslovanskega katoliškega dijaštva. Da dr. Janez Krek ni mrtev, da dr. Krek še vedno živi, je najlepši dokaz tudi to, da vrste »Doma goja« postajajo vedno številnejše.

Med slava klici dr. Kreku in po kratki molitvi, ki jo je opravil župnik Janko Barle, se je občinstvo razšlo s pokopališča.

DELAJSKI POZDRAVNI VEČER.

Prizori v Ljudskem gledališču.

Ob osmih zvečer se je začela polniti velika dvorana v Ljudskem domu. V imenu Jugoslovanske Strokovne Zveze je pozdravil udeležence, zlasti one iz Hrvatske, dr. Debevec. Krščanska misel in delavska organizacija slavi srebrno poroko. Med govorom pride nenadoma v dvorano minister Jože Gostinčar. Veselo pozdravljanje prekine govor.

Igrali so Meško govo »Na smrt obsojeni?« — pretresljive slike koroške germanizacije in življenja gmotno odvisnih ljudi.

Pisatelj Meško jugoslovanskemu delavstvu. Župnik Fr. Ks. Meško, čigar drama »Na smrt obsojeni« so preteklo soboto vprizorili v Ljudskem domu povodom srebrnega jubileja slov. katol. delavske organizacije, je poslal ministru Gostinčarju nastopno pismo: Ker se žal, ne morem udeležiti delavskega praznika v soboto in v nedeljo, pošiljam vam potem pozdrave in častitke tako igralcem v »Ljudskem domu«, kakor vsemu delavstvu, Roke, ki so pridne ob vsakdanjem delu, bodo vsiklar krepke in čile tudi za obrambo domovine! Bog blagoslovi vse udeležence!

DELAJSKI DAN.

V nedeljo je bil v resnici delavski dan, dan zanosa poln hvaležnega pogleda v preteklost, poln poguma za bodočnost. Odkod ta up, ta vesela delavska nada? Po vseh potih in cestah so prihajali kakor svetle kakor zmagovalci. Ob prehodu čez Savo so rasti proti nebu visoki, vitki smrekovi mlaji in venci so jih prepletali.

Iz neba se je smehljalo milo vreme, veselili so se ga na vseh straneh šmarne gore srečni prihajalci, z zastavami okinčani vozovi in z zelenimi vejami ozaljšani so vozili delavce, delavnice, prijatelje, somišljenike. Člane, odbornike, pooblaščen-

ce v narodnih oblekah z avbami in perami, s peresi in gumbi. Samo od skupine Kranj se je pripeljal šest voz, od št. Vida sem se je vozilo kakor v koloni naenkrat devet voz. Bilo je to v resnici veselo slavlje kakršno vre iz preizkušene petindvajsetletne življenja in iz zaupanja v pravost prepričanja. Pozornost je vzbujala krasna bohinska skupina kakor narodni cvet jasnih planin, z Tržiča in Preske, iz Domžal in Mengša, od Device M. v Polju in Jesenic, iz Gorenjske, Dolenjske in Notranjske, Štajerske in Koroške — povsod so se odzvali kakor utrinki, ki se spajajo v eno srce, kakor ljudstvo, ki dobiva eno dušo istih želja in istega prepričanja. Šmar-na gora se je napolnila, tako da so se razlivali valovi ljudstva čez njeno planinico.

Sv. maša je bila na prostem s govorom o razmerju med delavstvom in krščanstvom. Delavec je po krščanstvu odlikovan; delavec se je obnašal takoj od prihoda Sina božjega v celji zgodovini do Rešitelja na dva načina; delavcu zaupava danes Bog usodo sveta. To mu nalaga dolžnost in odgovornost. — Med sv. mašo je igrala godba. — Istočasno se je brala sv. maša v cerkvi. Daroval jo je duhovnik iz Zagreba Pavel Jesih. V cerkvi je donelo hrvatsko petje.

Po sv. maši se je razvil

delavski tabor.

Otvoril ga je predsednik Jugoslovanske Strokovne Zveze minister za socialno politiko Jože Gostinčar. — Preletel je z besedami dosedanje petindvajsetletno dobo, dotaknil se sedanje skupnosti s Hrvati, spomnil se Kreka (slava-klici med poslušalci), prinesel pozdrave od dr. Korošca (živio klici Korošcu) in Jugoslovanskega kluba v Belgradu (živio klici Jugoslovanskemu klubu), poudarjal pomen dela združenega z ljubeznijo.

Tu prekinemo do prihodnjic.

POZDRAVI.

Katoliško narodno dijaštvo v Mariboru je pozdravilo šmarnogorski tabor in krščansko delavstvo v posebni brzojavki: »Kat. nar. dijaštvo v Mariboru pozdravlja krščansko socialno delavstvo na šmarni gori in mu želi najboljši uspehe. — Odbor.

Župnija Žirovnica je pozdravila tabor brzojavno:

»Krepko naprej pod praporom Kristusovem na skalno trdni podlagi krščanskega prepričanja.« — Za Slov. kat. izobr. društvo: Jos. Lavrič, načelnik.

Mirta, Jugoslovanski Strokovni Zvezi v Ljubljani! Ginjen in vzradoščen nad Vašim intenzivnim delom Vam želimo obilo uspeha od Vsemogočnega.

Od nežne mladosti sem vedno z zanimanjem in sočutjem gledal delavca, a žal, da le to sem mogel storiti do sedaj za delavski stan. Upam, da mi Bog da več prilike nekaj gotovega storiti v prid onim, ki so našemu vzoru in njegovemu redniku najbolj podobni.

V duhu bivam z Vami! — Vide Pavlin, kaplan.

Izredni občni zbor

Jugoslovanske Strokovne Zveze se je vršil na šmarnogorski dan 15. junija pod milim nebov istočasno ko popoldanski delavski tabor. Vsem udeležencem občnega zbora pod šmarno goro bo ostalo živo v spominu: dopoldne tisti velikanski tabor, na katerem so se vsipavale misli in puhtelo hotenje kršč. soc. delavstva na svetlo solnce, slovesna prisega, popoldne pa krasna zabava pri Žibertu in nato občni zbor, a ne v kakšni sobi, ampak na prostem v senci dreves; demokratično je predsedoval I. podpredsednik Moškerc, ki je sedel na travi, okrog delegatov, nad njimi nebo kakor bi hotelo reči: pred petindvajsetimi leti sem bilo priča, ko se je začela kršč. soc. delavska organizacija, tako hočem biti tudi priča danes po petindvajsetih letih, kakšno poročilo bo in kaj se je storilo. To, da je organizacija napredovala je bilo razvidno že iz predlogov in glasovanja delegatov. Posebno so delegati izrazili, da je treba organizacijo vzdrževati gospodarsko močno. Poviški prispevkov se bogato obrestujejo. Podrobno poročilo prihodnjic.

Politika.

Tedenski obzor.

Po celi Jugoslaviji se vrše obilna protestna zborovanja zoper namene mirovne konference.

Zakon o delavsem zavarovanju se predloži še prvemu zborničnemu zasedanju. Prvi tak zakon je sestavil prejšnji minister za socialno politiko. Razposlan je bil po delavskih organizacijah. A med vsemi organizacijami ni bilo niti ene, ki bi ta zakon odobrila.

Hrvatje protestirajo proti italijanski pohlepnosti in nepravničnim sklepom mirovne konference. Izjavljajo se, da ne bodo mirovali, dokler ne bo zadnja naša narodna last v naši posesti.

Koroški in štajerski Nemci protestirajo, ker se hoče razdeliti »nerazdeljivo« Koroško.

Temešvar (v Banatu) je jugoslovanski, tako so zahtevali na binkoštno nedeljo zborovalci velikega shoda v Temešvaru, in so protestirali proti veliki pohlepnosti Rumunov.

Tujih državljanov iz neprijateljskih držav se ne sprejme v naše državljanstvo. Tako je sklenil ministrski svet v Belgradu.

Italija, Orlando je stavil predlog za rešitev jadranskega vprašanja sledeče: Reka z okolice postane samostojna država; ljudsko glasovanje naj ima v zelo kratkem roku odločiti končno usodo tega mesta in njegove okolice. Več strateško važnih otokov in mesto Zader naj dobi Italija, Šibenik pa Jugoslavija.

Radi Celovca stokajo Italijani. Pričelo jih je skrbeti.

Italijanski učitelji stopijo vsi od prvega do zadnjega v stavko, ako vlada ne ugotovi njih zahtevam.

Stavkujočim tovarniškim delavcem v Neaplju se pridružuje tudi drugo delavstvo, med njimi so tudi natakari.

Ogrski boljševiki in italijanski se precej dobro razumejo. Vesele se zmage Mažarov nad Čehoslovaki. Vidi se, kako išče Italija zaščito povsod. Čehi so ji dali brco, nato so šli pa k Mažarom. Kam bodo šli pa drugikrat iskati brco?

Zveza Garibaldincev je izdala oklic na delavce in dijače, da morajo po besedah Garibaldija: »Težka diplomatska vprašanja se rešujejo z ostrino meča«, prijeti zopet za puške ter vzeti Dalmacijo in Reko. O, naivneži!

Nemška Avstrija. Nemci ne pripoznavaajo premirja med N. A. in Jugoslavijo. Vrše se pogajanja med Belgradom in Dunajem. Nemška Avstrija trdi, da premirje še ni podpisano.

Načela mirovne konference ostanejo neizpremenjena, pravijo francoski listi, vsled pravnega stališča, ki ga zavzemata Wilson in Clemenceau. — Kot mi razumemo in občutimo sami na svoji koži so ta načela taka, da ne bode preje miru na svetu, dokler si ententa po vzorcu Nemčije ne ukroti vsega sveta. Torej ta načela, saj Wilsonove točke je pariška konferenca vrgla v koš, niso za blagor miru in ljudstva nič vredna.

Čehoslovaki in Rumuni so se pobratili.

Ententa nas hoče oškodovati za Reko z delom solunske luke. Ne bode nič. Mi hočemo imeti, kar je našega, solunsko luko pa naj imajo Grki.

Generalna stavka v Berlinu. Tudi v Berlinu stavkajo, pa vendar se ta generalna stavka ne vrši popolno, zlasti po manjših obratih se še vedno dela.

Ruska delegacija hodi po Jugoslaviji. Baje so zraven samo taki delegatje, ki so na Ruskem naše ujetnike opeharili za velike vsote.

Kje smo že!

V osvetljenje socialnodemokratskih marir bo mislim dobro, da priobčite sledeče:

Člani socialnodemokratskega izobraževalnega društva »Svoboda« v Trbovljah so napravili izlet k romarski cerkvi Mateje božje na Sv. Planini 25. maja 1919. Kako so se obnašali v gostilni in pred njo, s tem se ne bomo tu pečali, kar najodločnejše pa moramo protestirati proti brezvestnemu obnašanju v cerkvi. Tako je na pr. sodrug Mekinda »spovedoval«, Medvešek »maševal«, Brili »ogrlal«, drugi so prepevali in na svetem kraju celo plesali, nato jim je sodrug Požun še »pridigal« iz zvonika in proslavljal Alaha. Tako je torej vera »zasebna stvar«, ali kakor pišejo: »Vera nam je sveta stvar«. In za take socialnodemokratske ljudi zahtevajo »svobodo« tudi v tem oziru, a mirnega krščanskomislečega delavca, ki nikogar ne žali niti z najmanjšo besedo, pa mečejo iz dela. Vzdrnite se vendar in izpreglejte vsi, ki še pošteno mislite in hočete, kam vas vodi socialna demokracija!

J. S. Z.

Iz Zagorja. Na binkoštni ponedeljek je priredila tukajšna skupina predavanje ter fantje burko: »Vse naše«. Pred predavanjem je stopil na oder g. Kremžar, ki je v vznesenih besedah povedal zadnji klic, ki ga kliče narod imperijalistom v Parizu ter prebral resolucijo, ki je bila z odobravanjem sprejeta. Za tem je imel g. Besednjak predavanje o boljševizmu. Razodel nam je slabe in dobre strani te moderne bolezni. Nato so fantje z igro v originalu pokazali, kako razumejo svoje delo boljševiki. — Za slavnost na šmarni gori je zavladalo pri nas veliko zanimanje. Vse navdušeno! Prišel je k meni tudi mož, že v letih, ves osivel ter mi rekel: »Tudi jaz pojdem, tudi mene zapiši.« Še večje navdušenje pa je bilo, ko smo se vračali.

Tržiški delavci na šmarni gori. Lepo je bilo 15. t. m. neizbrisen nam ostane ta dan v spominu. Pred 25 leti sta bila le dva

naša moža pri ustanovitvi prvega katoliškega delavskega društva po dr. Kreku. Ta dva sta bila sedanjí načelnik Jugosl. strokovne skupine tržiške Vidic in tovarnar Iv. Papov. Tudi po 25 letih sta bila zopet med nami. Nad 70 se nas je udeležilo delavskega slavlja. Imeli smo v svoji sredi g. duhovnega svetnika Potokarja in g. kaplana Žužek. Že v cerkvi na šmarni gori smo prepevali, da je odmevalo daleč naokoli. Priporočili smo nebeški Gospej vso krščansko organizacijo delavsko. Popoldne pa ni hotelo biti konec veselja in poštene zabave na vrtu pri Žibertu. Za govori, jeseniško godbo, neprestano petje naših pevcev in pevk, katerih je bilo v narodni noši lepo število. Na govorniškem odru sta nastopila L. Koprivnik in v imenu ženstva tržiškega Marija Mežek. Do Tržiča je odmevala po železniških vozeh slovenska pesem. V trgu samem smo šli z društveno zastavo med petjem in živijo klici do župnišča, od koder smo se razšli poživljeni za našo jugoslovansko in krščansko misel.

Iz Tržiča.

Poročali smo že pred nekaj časa, kako se je v Tržiču vršil prvi maj. Povedali smo, kakšen hrup in šum so zagnali tržiški socialisti ta dan. Mislili so namreč v svoji kratkovidnosti, da je njihova stranka od tistega dne naprej glavni faktor v Tržiču. Zakaj pa tudi ne? Saj so nosili rdeče zastave in v nekaterih poslopih so jih tudi razobesili, in mirni Tržičani jim niso nič rekli. Za sprevedom je šlo tudi vse, kar more hoditi. Seveda ljudje so radovedni. Pa socialisti so računali, da je vse njih. No, pa godba je šla spredaj; to pa dela nekaj hrupnega, veličastnega. Pa poglejmo danes, kako obstoji ta stranka. Delavstvo se jim je vsedlo na lim. Ali lim ni bil dober in ne drži več. Člani odstopajo in se pridružujejo k naši J. S. Z. Za godbo se danes pobira, ki je igrala za prvi maj. Vsak mora plačati, kdor hoče biti naš. Tako pravijo in iščejo zopet dobička. Člani jih pa prav pridno popuščajo in se pridružujejo k nam. Tak je končni izid.

Naša predilnica v Tržiču je imela svojo bolniško blagajno. Ta blagajna je pa baje sedaj preminula. Sliši se, da je imela premoženja okoli 30.000 kron. Ta denar pa nameravajo med člane razdeliti oziroma ga že dele s tem, da nekaterim članom napravljajo nove umetne roke, nekaterim kupujejo očala itd., in vse to iz navedenega kapitala. Ta denar mislijo razdeliti samo med tiste člane oziroma članice, kateri imajo to srečo, da so ravno sedaj zaposleni v tej tovarni. Teh je okroglo 60. Kaj pa mi, ki smo po 20, 22, 25 let plačevali v to blagajno, in nam ni bila sreča mila, da bi prišli zopet na težko pričakovano delo? Naše delavske knjižice leže ves čas v tovarni, in mi pričakujemo vsak čas, da nas tovarna pokliče zopet na delo. Kaj, ali mi ne pridemo nič v poštev pri tej delitvi? Smo li mi krivi, da nam tovarna ne more dati dela? Brez nas se ne sme nič deliti. Drugače nastopimo tako, da Vam bo vsem smrdelo.

Naša skupina je napravila na binkoštno nedeljo sestanek svoj shod v Kovorju. Na shodu so govorili predsednik in tovarishi. Ta dan se je ustanovilo prvo društvo v kovorski župniji. Vse povsod se giblje in združuje, samo v tej župniji se je spalo spanje pravičnega. Zraven je pa hotel tat z rdečo kravato in sejal ljuliko. A dobili so se čuvaji in upamo, da bodo krepko branili svojo prijazno vas. Ustanovila se je namreč plačilnica J. S. Z. Kar pa upamo, da bo v najkrajšem času skupina. Ljudje se prav pridno priključajo. Vse se je vršilo v gostilni pri Klemenčiču, po domače pri Urbanu. Ta gostilna je vseskozi poštena in katoliška. Da bo pa naša stvar dobro napredovala, nam pa jamči to, da so v odbor izvoljene najboljše moči, kakor: Jožef Zupan, predsednik; Ivana Zaletel, tajnica; Angela Klemenčič, blagajničarka, in Blaž Valjavec. Želimo novi skupini najboljšega uspeha.

Železničar.

Skupina »Železničarjev« je sklenila v svoji seji dne 31. vel. travna in pritrčila v svoji seji dne 7. rožnika t. l.: Pristopnina k železničarski skupini znašaj 1 K in mesečna članarina po 2 K. Izredna podpora se določa z najvišjim zneskom 50 K, posmrtna podpora po enem letu članstva pa 200 K. Na šmarni gori so se udeležili štirje delegati skupine izvanrednega občnega zbora.

Cestar.

Gospodu G., ki proučuje na dolenjski državni cesti, kako treba cesto urejevati na znanje, da je na jako napačni poti, ako dolži edino dva cestarja zaradi dopisa z dne 7. velikega travna 1919 v »Naši Moči«, posebno pa A. B., ker dotični sploh tega dopisa niti ni narekoval, očitoma da bi ga bil predlagal v izdajo, ampak vedite, da je to skupna stvar cestarjev na dotični cesti. Nasprotno pa vam svetujemo in nazna-

njamo gosp. G., da kakor smo se informirali po vsej vam odkazani lepi dolenski cesti, se sploh noben cestar ne pohvali z vašo grobstjo, ker sploh preveč upoštevate, oziroma cenite samo vašo polovično osebnost. Svetujemo vam, da upoštevate pregovor, ki se glasi: »Lepa beseda, lepo mesto najde.« Toraj postopajte kot se spodobi možu in sedanjemu času primerno, potem bomo lahko skupaj orali, ako bomo pa od vas dobivali samo batine, tedaj treba pričakovati od nas istega ali še hujšega, ker lepi časi nemške žetve po Sloveniji so minuli.

Imeli smo cestne nadzornike ostre, kakor na primer š., a so vseeno upoštevali tudi razmere časa, v kakršnih se je in se še nahaja cestar, da z dotično plačo, ki jo dobiva, cestar nikakor ne more svoje družine niti pol meseca vzdržati. Toraj ako noče, da pomanjkanje trpi s svojo družino vred, si mora na eden ali drugi način potrebnega življenja preskrbeti, seveda v prvi vrsti mora biti služba, pride pa tudi slučaj, da cestar, a to so le redki časi, mogoče kateri dan svoje mu odkazano delo pred določeno mu uro odpravi, namesto da bi pri občestnem kamnu čakal na prihod gosp. cestnega naddelavca, gre, ker ima eden ali drugi mogoče kakšno nujno delo doma, kakor so tudi drugi izkušeni cestni nadzorniki to pred vami pripoznali. Torej svetujemo vam g. G., da upoštevate naše razmere, sebe ne povisujte preveč nad nami, in šele potem si bomo dobili spoštovanja eden do drugega.

Cestarij.

Socialna demokracija pred sodnim stolom človeškega razuma.

(Dalje.)

Socialna demokracija in vera.

Socialni demokratje po večini ne za krivajo več svojega protiverskega stališča, ker so bili v tem oziru že prebogosto zaskrbljeni. Kakor so si zamislili svojo bodočo državo, bo ta popolnoma svobodna vsake vere, predvsem pa krščanstva. Zakaj ljudje, ki so delali načrt za svojo bodočo državo, so vsi prisegali na monistično svetovno naziranje, ki je popolnoma nasprotno dualističnemu naziranju.

Šola monistov sestavlja in ustvarja svet na ta način, da je nastal sam iz sebe; zato zametuje vsak vzrok, ki bi stal izven in nad svetom, se načeloma odreka Bogu, stvarniku in voditelju sveta in se ponša, da lahko sestavi vesoljstvo brez Boga in stvarnika. K tej skupini se prištevajo ateisti (bogotajci) in panteisti (vsebožci), nemški idealisti, ki vsi plavajo v vodah panteizma, potem materialisti (katerim je snov Bog) in darvinisti. Dualističnemu (dvojnemu) svetovnemu naziranju pripadajo vsi, ki trdijo, da je svet nastal vsled zadostnega, zadnjega in najvišjega vzroka, ki stoji izven in nad svetom in ga imenujemo Boga. Ti ne sestavljajo sveta iz njega samega, temveč se zatekajo k izven in nad svetom stoječemu vzroku, ki je po svojem bistvu popolnoma različen in neodvisen od sveta. Od tod ime dualizem (dvojnost). Temu svetovnemu naziranju pripadajo vsi deisti, to se pravi vsi, ki verujejo v Boga in naravno razodetje, dalje vsi kristjani, ki pripoznajo Boga kot vsemočnega stvarnika in voditelja sveta.

Zato monist ne more biti kristjan in dualist ne monist.

Vsa znanstvena socialna demokracija pa počiva na monizmu, na Hegelu, Feuerbachu in Darwinu; zato je v svojem najnotrajnejšem bistvu popolnoma monistična, t. j. protikrščanska. Marx in Engels to javno priznavata; še več: vsi socialno-demokracijski prvaki priznavajo in se ponšajo s svojim monističnim svetovnim naziranjem in smatrajo dualizem za premagano stališče.

Toda tudi socialna demokracija kot stranka je monistična. Zakaj njen cilj je gospodarska enakost vseh in to je v kratkih besedah država prihodnosti. Ta gospodarska enakost pa je le mogoča, če priznavamo monistično svetovno naziranje. Zakaj kakor hitro je Bog, kakor hitro obstoja v svetu božja pravica odnosno oblast, ki je nad človekom, je stranka izgubila svoj cilj. Cilj stranke je le tedaj dosegljiv, če so na zemlji edine človeške pravice. Kajti kar ljudje ustvarijo, to lahko ljudje izpremenijo. Socialna demokracija zato načeloma zametava naravno pravico in vsako pozitivno božjo pravico. Naravno pravico zato, ker korenini v božji volji in se le na drug način razodeva kot pozitivna pravica. Do naravnega božjega spoznavanja pridemo s pomočjo razuma, če opazujemo vidni svet; to naravno spoznavanje izpopolni pozitivno razodetje, vera; isto je z naravno pravico. Prvo spoznamo z naravnim razumom, z glasom vesti; to splošno, nepopolno pravico izpopolni pozitivni božji zakon.

To so temeljni nauki krščanske etike (nравnega nauka) katere soc. dem. kratko

malo taj, in sicer ne samo socialna demokracija kot veda, temveč tudi stranka kot taka. Zakaj kakor hitro priznajo te zahteve krščanskega narnega nauka, ne morejo več podružabiti produktivna sredstva in se ne več pogajati za splošno gospodarsko enakost. Kajti krščanski narni zakon čuva in potrjuje zasebno last proizvodnih (produktivnih) sredstev.

Kdor potemtakem pravi, da postane kristjan ali celo katoličan lahko socialni demokrat, ta mora reči: »Kor taj Boga, stvarnika in voditelja in Jezusa Kristusa, odrešenika sveta, Svetega Duha, neumrjčnost duše, večno povračilo na drugem svetu, Cerkev kot popolno družbo in moč sv. zakramentov — ta je prav tako lahko katoličan.

Mislimo, da se bodo na podlagi te izjave lahko vsi strinjali s francosom Evgenom Losinskyjem, ki je bil izrazit socialni demokrat: »Ne poznam nobenega narnoverskega sestava, ki bi ostreje in bolj vsestransko nasprotoval socialni demokraciji, ko krščanstvo.« Socialna demokracija je v svoji najnotrajnejši naravi in bistvu, v svojih zadnjih ciljih in stremljenjih protikrščanska.

Prvi socialni demokrat je bil tisti ponsni angel, ki je v predzgodovinski dobi govoril predzgodovinsko besedo: non serviam, nočem služiti.

Socialna demokracija je po svojem bistvu prevrat in revolucija — revolucija mišljenja, hotenja, ravnanja; upor napram pravici, lastnini, redu in oblasti.

Engels je napravil ponesrečen poskus, ko je hotel vtihotapiti v državo prihodnosti vero kot zasebno stvar; skliceval se je pri tem na zgled prvih kristjanov, ki so prebivali v katakombah in niso zidali ne dragocenih svetišč in tudi ne nosili sijajnih oblačil pri božjih službah. Engels se je zelo motil, če je mislil, da so prvi kristjani stanovali 325 let v katakombah; vstajali so iz teme grobov, zidali cerkve in oltarje, kakor hitro je preganjanje ponehalo; neverjetno veliko so žrtvovali za to, da so mogli obhajati bogoslužje in so zidali krasne cerkve, kjer so le mogli. Zato beremo, da so bile v času preganjanja cerkve zaprte in da so jih podirali. Takrat svet ni vedel prav nič o novodobni teoriji, da je vera zasebna stvar: Judje in pogani in kristjani so imeli vero za najvažnejšo stvar javnega življenja in so velikodušno žrtvovali za čast božjo vse, kar so imeli. Kjer gre za Boga ni nič predobro, nič predrago, in zato je krivično, če država prihodnosti državni stroškovnik za bogocastje prikoji tako, da služabniki oltarja ne morejo več živeti od oltarja, temveč po zgledu svetega Pavla od dela svojih rok. Sv. Pavel je vedel kakor izdeloval preproge — kar je vedel tudi Engels iz zgodbe svetega pisma — in si je služil kruh z ročnim delom; prav tako delajo danes še nešteti menihi in duhovniki. Toda isti sv. Pavel, ki je dal ta lepi zgled, nam pravi, da naj tisti, ki služi oltarju, tudi od oltarja živi. S tem naukom svetovnega apostola se tudi sv. Tomaž popolnoma strinja in z njim vsi, katerim vera ni zasebna, ampak glavna in prva stvar.

Karel Marx — temeljni načrt njegovega družabnega nauka.

V tem poglavju hočemo dokazati, da je znanstvena podlaga socialne demokracije neznanstvena in neresnična; iz neresnice pa ne bo nikdar pognala resnična svoboda; zakaj le resnica vas bo storila svobodne.

Iz šole življenja je Marx zajemal predhodke, iz šole nemškega modroslovja se je naučil nejasnih misli in iz predhodkov, nejasnih in neresničnih misli in domnev je sestavljen njegov družabni nauk.

Nemški modroslovci od Kanta do Hegela in od Hegela do danes so čudni ljudje. Kartezij jih je moral opozoriti, da v resnici bivajo, ker mislijo; mnogo pa jih je, ki še do te ure ne pojmujejo, da bivajo, kljub neokretnemu duševnemu delu, ki ga vrše.

Drugi zopet mislijo, da so sami v vesoljstvu, ko Bog pred stvarjenjem sveta in da je njihov poklic, izprsti iz svoje majhne glave Boga in svet. Stvari postavljajo iz svoje glave v svet, in vsaka njihova misel je stvaritev, je porod, s katerim postavijo stvar, ki jo mislijo, v svet, mesto da bi predumevali stvari, kakor so delali stari krščanski modroslovci, in izpeljavali svoje misli iz tega, kar je predmetno (objektivno) danega.

Posebno splošni, abstraktni pojmi zelo skrbijo te zaslužne gospode. Modroslovje brez njih kratkomalo ne more izhajati. Aristotel in sv. Tomaž sta te čudne stvari že poznala in jima zato niso delale težko.

Človeštvo n. pr. je pojmovna (abstraktna) splošna misel, ki pa ne leta v škornjih in ostrogah po svetu, temveč obstoja stvarno samo v poedincih, t. j. v posameznih besedah. Isto je s pojmom družba. Družba ni nič drugega ko človeštvo in to obstoja kot posnetek (abstraktum), kot splošnost samo v mislih, kot resničnost samo v osebah. Kako torej nastane družba?

Ljudje so rojeni ko posamezniki, ko osebe; vsaka oseba, ki pride na svet, je ali

moškega ali ženskega spola. To dokazuje, da je človek že po svoji naravi socialno bitje, določen, da vstopi v ono prvo družbo, brez katere bi človeštvo ne moglo dalje obstojati: zakon, družina. To učita že Aristotel in sv. Tomaž. Toda osamljena družina ne more zadostiti nagibu po sreči in izpolnjenju, ki je v vsakem človeku neiztrebljiv. Zato se združijo osamljene družine v plemena in postanejo narodi in države. K temu združenju jih žene narava sama. Zato uči Aristotel: Človek je družavno bitje (ens politikon) to se pravi, kakor žene narava poedince v družino, tako žene ista narava družino v državo. To je božja uredba. Zato imamo osebno pravo, družinsko pravo in državno pravo. Zakaj oseba ne stopa tako v družino, da se njena poedincost (individualnost) v njej poizgubi, in družina ne tako v državo, da bi se poizgubila v državnem pojmu. Država pripozna pravice družine, družina pa pravice osebe. Družina je razširjena oseba, država je razširjena družina; telo, kateremu se vsi deli tako podredijo, da se ne razveljavi njena samostojnost in njeno prirojeno hišno (domače) pravo.

Sedaj pa pride Karel Marx in postavi v svoj družabni nauk neko družbo, ki obstoja samo v njegovi po predhodkih in Hegelovem razumoslovju (dialektiki) zmedeni glavi, neko družbo, ki obstoja kot meščanstvo in proletarijat in nas hoče prepričati, da je to meščanska družba od danes. Pri tem popolnoma pregleda, da ta družba obstoja samo v njegovi glavi in jo postavi kot nekaj gotovega v svet, kakor da bi bil on stvarnik sveta in bi smel sestavljati družbo, kakor se njemu poljubi.

V Marxovem družabnem nauku ne spada to razumevanje družbe, kakor je pripomnil Bernstein, v uporabljen, temveč v čisto vedo sestava; torej mora biti pravilno in se mora izkazati kot tako v vseh slučajih. V resnici pa je to razumevanje družbe napačno, neznanstveno in nenaravno.

K pojmu kake stvari spadajo vsi življi, ki sestavljajo njeno bistvo in ki zato ostanejo, dokler dotična stvar obstoja. Proletarijat in meščanstvo pa ni nič takega, kar je nujno, nič kar bi bilo utemeljeno v bistvu družbe, nič trajnega, temveč samo nek slučajen, bolehen pojav današnje družbe. Marx povzdiguje neko slučajno obolenost v bistvo današnje družbe.

Družba je obstojalala, predno sta bila meščanstvo in proletarijat in bo obstojala nadalje, ko bo že davno izginila ta neprilicna fikcija (zmedenost pojmov). Če bi bila Marxova teorija pravilna, potem bi se morali danes ljudje roditi kot meščani in proletarci, kakor se rodijo kot dečki in deklice.

Iz ponesrečenega osnutka (konceptije) družbe izhajajo vse druge zmete sestava. Nenadoma stoji proletarijat v svetu, socialna demokracija strmi in verjame mojštru, da je proletarijat potreben člen v današnji družbi in da spada mezdno suženstvo h bistvu današnje družbe; rek, s katerim se danes bavimo, si predstavlja to kot samoobsebi umevno in nikdar še nismo naleli na socialnega demokrata, ki bi o tem dvomil. Proletarijat pa v resnici ni nikak nujen, temveč samo slučajen življenjski pojav današnje družbe. Nam je znan njegov izvor, znani so nam vzroki, ki so ga rodili, in ti nikakor niso tako nujni, temveč prostovoljni, vsled česar jih je mogoče odstraniti. Pravtako tudi meščanstvo ni nikak bistven in nujen del današnje družbe.

Ker Marx ni mogel ustvariti novih ljudi, obstoja današnja in bodoča družba iz istih življev ko stara, iz poedincev, družin in stvarnih narodovih skupin, ki so se razvijale na poseben način in so zato prav tako stvarni pojavi ko poedinci in družine.

Marx je alhemist že v konceptiji (osnutku) svoje družbe. Njemu ugaja vloga stvarnika svetov; zato postavi svoje stvarstvo nasproti stvarstvu božjemu ter misli, da je celo prekosil vsemočnega stvarnika.

Bog je ustvaril družbo v osebi Adama in Eve, ju blagoslovil in rekel: Rastita in množita se in posedajta zemljo in gospodujta ji.

Marx ustvarja svojo družbo kot meščanstvo in proletarijat, ju prekolne in pravi: Sovražita in uničujta se in borita se za produkcijska sredstva zemlje, dokler ne bo meščanstvo uničeno in se bo proletarijat razvil v naravi kot nova družba.

Marxova družba je samovoljna, nenaravna in neznanstvena izmišljotina, ki ugovarja in nasprotuje skušnjam ter resničnosti v vseh svojih delih; ne odgovarja niti pogojem novodobnih industrijskih držav, še manj pa ostalim narodom, ki še niso vstopili v industrijo novodobnega sveta; ravno ti narodi pa so velika večina človeške družbe. Če bi moral danes kak socialni demokrat določiti, kje neha meščanstvo in pričinja proletarijat ter obratno, bi bil v največji zadregi. Zakaj med obema leži največji del novodobne družbe; kam pa spadajo oni nešteti milijoni, ki še niso obližnjeni od posledic novodobne industrije? Ali ti ne spadajo k družbi?

Trije salti mortalit svetovne zgodovine.

Kakršen je temeljni načrt Marxovega družabnega nauka, tak je tudi osnutek; vse nenaravno, samoljubno, nasprotujoče in neznanstveno. Iz Hegelovega modroslovja si je Marx izposodil zloglasni zakon o razvoju, o negaciji negacije (zanikanju zanikanja) in ga je postavil v svoj družabni nauk in v svetovno zgodovino. Vsled francoske revolucije se je izvršila osvoboditev in gospodstvo tretjega sloja, meščanstva. To se je postavilo v nasprotje slojevnega srednjeveškega reda in ga uničilo. Vsako nasprotje pa povzroča novo nasprotje. Nasprotje meščanstva je proletarijat, ki bo zmagal in se nastanil kot trajna družabna država prihodnosti, katere notranja narava in bistvo ni nič drugega ko gospodarska enakost!

Osebna svoboda in politična enakost sta slepljivi dobrini, gospodarska enakost pa resnično dobro, cilj, za katerim stremi vsa človeška zgodovina že po naravi potrebi.

Iz tega hegeljanskega razumoslovnega umotvora je ustvaril Marx s pomočjo Feuerbachovega materializma tisto slavno materialistično zgodovinsko razumevanje, ki velja še danes za branišče socialno demokracije. To je zaroka Hegela in Feuerbacha, kakor nam poroča Engels, Marxovo najbolj lastno in največje delo in zasluga. Engels je pri ugaenju tega zgodovinskega modroslovja bistveno sodeloval. Videl je, kako je v predzgodovinski dobi — mogoče pred 20 milijoni leti — nekega dne prišlo premetenemu opičniku na um, da je drgnil dva kosa suhega lesa, drugega ob drugega tako dolgo, dokler se nista začela kaditi in se užgala. To je bila iznajdba ognja. Opičnik se je tega po otročje veselil in je pokazal stvar gospe opici, ki ga je posnemala in se istotako veselila.

To je bil največji dan svetovne zgodovine — šesti dan stvarjenja, na katerega je bil rojen prvi človek. Sedaj to vemo, Engels je to ob koncu devetnajstega stoletja oznanil svetu in zato mora biti res. Kdo bo še dvomil?

Primerjajte to poročilo stvarjenja visokoznanstvene socialne demokracije s prvim poglavjem v svetem pismu, ki je pisan s priprostimi in vzvišenimi besedami, s katerimi opisuje Mozes stvarjenje prvega človeka — in volite! Na kateri strani stoji pravljica?

Človeku se le čudno zdi, da je imel edino ta opičji parček tako pametno misel, da je izdeloval ogenj, ko je bilo vendar v pragozdih lesa in časa dovolj za igre in drgnjenje in ko imajo opice ravno to lastnost, da vse posnemajo. Zakaj je pač ostala vsa opičja sodrga zver; zakaj so postali samo ta opičji par in njegovi potomci ljudje? Saj imamo še dandanes opice, ki si priučijo vse mogoče zvijače; kaj je lažje, ko da se nauče drgniti in z drgnenjem proizvajati ogenj? Zakaj ne postanejo danes iz opic ljudje, če drgnejo ali če užgejo z drgnenjem vžgalico?

Tudi to ve mojster Engels: te opice nimajo daru spolnjenosti, dovršljivosti (perfektibilite), kakor oni pradedje človeštva in ostanejo zato opice v svo večnosti! Odkod pa ste imeli prvi dve opici dar dovršljivosti? Tega mojster Engels ne ve, toda da sta ga imeli, to je jasno ko solnce; zakaj povedal nam je to sam mojster Engels. Zgodovina človeštva pričinja potemtakem, odkar je prva opica iznašla ogenj — z iznajdbo para pa stopa v svojo usodepolno dobo: Ogenj je bil njen izvor in postanek, par pa bo njena usoda; zakaj kakor hitro so postavili ogenj v službo industrije in je postal par sredstvo za prevoz, je dosegla kapitalistična proizvodna doba svoj višek in mora sedaj hočeš ali nočeš s saltomortalom (smrtnim stokom) iz zasebnega proizvodnje ven in vstopiti v državo prihodnosti, kjer bodo proizvodna sredstva samo še skupna last. To je izid svetovne zgodovine — sodni dan socialne demokracije, smrtni skok iz sedanje v prihodno, komunistično družbo.

Praljudje so namreč prvotno tvorili komunistično občino, niso imeli nobene strarske lastnine, nobenega dednega zakona in ne omejenih njiv in pašnikov; živeli so tako mirno in srečno kot še sedaj žive živali. Ni bilo nobene države, nobenga sodnika, nobene policije, nobenih učiteljev, nobenih duhovnov, nobenega zakona; temveč vsak si je volil družico, na katero je ravno naletel, in jo je zamenjal, kakor se mu je poljubilo, po istem narnem zakonu, ki še danes obstoja v živalskem svetu. Ker ni nihče poznal svojega očeta, pač pa vsakdo svojo mater, zato je najprej nastala materinska pravica. Zato je seveda ženska emancipacija (osvoboditev) prastara! Dokler so ženske zapovedovale in so se ljudje volili brez razločka, je bilo vse dobro; toda kmalu je prišel punalua-zakon, neke vrste enoženstvo, ki se je sklenil mimogrede med enim možem in eno ženo. Ta zakon je bil še zelo svoboden, je služil samo trenutni potrebi in se je lahko po-

ljubno pretrgal in razvezal. Vse eno pa je bil en korak bliže usodi: peljal je k resničnemu enoženstvu, kar je pomenilo, da morata en mož in ena žena živeti skupaj do smrti. S tem je bilo konec ženskemu gospodstvu, otroci so sedaj vedeli, kdo je njih oče, zlata doba materinske pravice je nehala, mož je nastopil svoje gospodstvo. Gospodstvo moža nad ženo znači drugi salto mortale človeške zgodovine: prehod skupne posesti v zasebno posest. Za ta dva predrzna »salta mortala« v svetovni zgodovini so odgovorni Engels, Morgan in Bel; tretjega je preskrbel Marx sam.

(Dalje.)

Iz nasprotnega tabora.

Socialna demokracija in vera.

Na socialističnem shodu na Dunaju je rekla voditeljica socialistov Adelhajda Dworak: »Nekaj naših žensk tiči še globoko v verskem praznoverju. Te se morajo poučiti po možeh. Če bi rekli javno, da je socialna demokracija sovražnica vere, bi marsikoga odbili. Vse tiste naše rdeče ženske, ki pravijo, da so dobre sodruginje, pa imajo še vero, moramo toliko časa obdelovati, da jo izgube. V javnosti pa moramo vedno poudarjati, da je vera zasebna zadeva posamnika.« Glejte, takoj varajo delavstvo, ki ima še vero.

Nemški socijalizem na Koroškem.

Gospod urednik, prosim, če bi priobčili to-le pismo, ki ga je pisalo junaško dekle, članica J. S. Z. skupina Mežica (Koroško). Neustrašeno je stopila pred »to nemško fakinažo«, kakor jo sama v pismu imenuje, s prošnjo, naj puste cerkev pri miru, kar je tudi dosegla. Oropali so samo farovž in v šoli so vse klopi podrobili. Vloga Judeža sta igrala Pratnekar Lovro in Stigl Franc, katera sta vodila nemške patrulje po kmetih okrog, tako je n. pr. Pratnekar Lovro peljal nemško patruljo nad svojega brata Antona, ki je zaveden Slovenec.

Pismo sledi:

»Danes je 14 dni, kar gledamo to nemško fakinažo tukaj v Mežici. V farovžu je vse razdejano. Hoteli so oropati tudi cerkev, pa sem jih prosila, da naj pustijo, pa ne vem, kako dolgo bo to držalo. Na me imajo strašansko jezo in nam obetajo, da preden bodo šli naprej, morajo pri nas uničiti vse in mene odpeljati, ker so itak več kot svinje. Pratnekar Lovro in Stigl Franc izpolnjujeta Judežev posel. Pri kmetih so bili skoraj pri vseh. Povsod zahtevajo špeha, mesa in jajc. Občina je v rokah socijalistov. Komisar je še Starej (ta je bil namreč že prej od naše vlade imenovan). Vsi uradniki od Bergsaferja so spravili svoje reči naprej. Svinc bodo tudi ves spravili. Noč in dan ga vozijo. Iz farovške pisarne so odnesli vse knjige. Delali so kot bi se pekel odprl. Sedaj stanujejo vojaki v farovžu in na vrtu so nastavljeni topovi. Vojakov je ena kompanija. In v Črni so ravno tako v šoli vse klopi podrobili. Aretirali še dosedaj niso nikogar. Mi še nobeno noč nismo mirno spali. Mislili smo, da pridejo k nam. Tukaj v Mežici bo še strašno. Povsod mašince in topovi za nas pripravljani in pravijo: »Mietz wird noch ein Schotterhaufen werden, bevor wir fort gehen.« Iz tega lahko spoznate, v kakšnem položaju se nahajamo. Da bi nam že kmalu Bog poslal rešitev — naše ljube Slovane, ki bi nas rešili tega težkega jarma. Ne vem, kaj nas čaka tu. Morda se ne vidimo več, a upajmo, da bosta nas obvarovala Bog in Marija; a če bo treba umreti, rada darujem svoje mlado življenje za ljubo Jugoslavijo.

Bodite iskreno pozdravljeni!

To je dokaz, da ima tužni Korotan zavedna slovenska dekleta, da smo lahko ponosni nanje.

Delavsko pravo.

Sprejemni pogoji za državno zdravilišče na pljučih obolelih v Topoljščici.

15. junija t. l. se odprl v Topoljščici pri šoštanju zdravilišče za inicijalne (pričetne) slučaje pljučne tuberkuloze. V to zdravilišče se sprejemajo tuberkulozni otroci od 6. do 15. leta in ženske predvsem matere 50. leta in to v prvi vrsti bolniki z domovinsko pravico v Sloveniji. O sprejemu odloča kuratorij za upravo zdravilišča s sedežem v Ljubljani (poverjenstvo za socialno skrbstvo.) Na podlagi prošnje, ki mora biti opremljena z zdravniškim spričevalom o stanju in natančnem poteku bolezni, (za revne honorira zdravniška spričevala kuratorij, posebni formularji za zdravniška spričevala se bodo razposlala gg. zdravnikom.) Kuratorij odgovarja prošnjo pismeno glede sprejema, natančen datum pa naznanja zdraviliščni zdravnik bolniku. Bolnik ne sme zamuditi predpisanege roka, ker trpi sicer sam nastalo škodo.

Zdravljenje v sanatoriju traja približno 10 do 12 tednov, vendar se pacienta lahko že preje odpusti in sicer:

1.) Če pacient prej ozdravi,

2.) če slučaj sploh ne spada v zdravilišče.

3.) ako bolnik zahteva odpustitev.

4.) če se disciplinarno pregreši.

V zdravilišču obstoja enotna dijeta. Oskrbovalni stroški za plačila zmožne znašajo dnevno 30 K; za posebno sobo in ločeno postrežbo pa 40 K. Spremljevalke otrok, ki se pa sprejemajo le za kratek čas in od slučaja do slučaja, to je v omejenem številu, plačajo dnevno oskrbovalnino 25 kron.

Med oskrbovalne stroške spadajo tudi zdravniški pripomočki in zdravila (Röntgen, zdravljenje s tuberkulinom itd.)

Polni plačniki naj pošljejo svoje prošnje direktno kuratoriju; oni, ki imajo pravico do dajatev iz bolniških blagajn, naj vložijo svoje prošnje potom teh; oni pa, ki so plačala le delno zmožni, ali pa sploh nezmožni, naj pošljejo kuratoriju svoje prošnje potom občine, kjer prebivajo in naj dokažejo na podlagi lista o premoženjskih razmerah, da ne morejo plačevati polnih ali celo nobenih oskrbovalnih stroškov.

Vsak bolnik mora prinesiti s seboj obleko in vsaj dvojno telesno perilo in vse toaletne potrebščine. Vožnjo po železnici po postaje šoštanj in nazaj preskrbi upraviteljstvo zdravilišča. Ono daje tudi vsa nadaljna podrobnejša pojasnila.

Narte Velikonja:

Bog trpi.

Kadar vidim krvavožareče nebo na zapadu, me obide svečano čuvstvo in vsakemu bi povedal sveto tajno svojega srca: »Bog trpi.«

Tako je žarelo krvavo, ko so stotisoči zidali faraonovo slavo, do neba visoko piramido vzdihov in solz. Oni čas je bilo nebo žareče kot kri, ki je kapljala iz bičanih teles zasuzjenih.

In če je takrat prorok groze molčal, vem, da je dete, od Boga navdahnjeno, jecalo razodetje:

»Bog trpi!«

Vidim dolgo vrsto križev ob široki rimski cesti. Tisoči sužnjev, Spartakovih bratov, so dvignili roko za svojo svobodo in svojo pravdo, da bi smeli rezati kruh kot človek — rezati kruh lastne volje.

Vidim žgalne daritve plamen nad njihovimi glavami, kakor da goré njih telesa pod oblake.

Na tisoče križev, kakor na Golgati.

Oko ne glej, beseda molči!

Gledam, gledam plamen pod oblaki, steber dima in zublja, ki liže v nebo. Votlo udarjajo poki v dimu, zamolklo kakor da težko kladivo zabija žeblje v mrtvaško rakev.

»Koliko jih je?«

»Nad tisoč!«

»In vsi zgoreli?«

»Vsi, objekt z municijo je zletel v zrak.«

Ne vsi; droben deček stika in blodi skozi dim in ogenj, išče med ožganimi obrabi in zamaknjem pogledom vsikla:

»Kristus, Kristus!«

Nad tovarnami in mestom se je iz dima in plamena razpel križ od oblaka do oblaka kakor v tolažbo in blagoslov.

O, Golgata, s krvavordečim ivjem!

Kadar vidim nebo žareče nad seboj, se mi srce stisne kakor droben oreh v čudnem občutku zadolženosti. Na šiviljo mislim, ki si izbada iz drobnih prstov zadnjo kapljo, da sme živeti; mislim na rudarja, ki z vsakim udarcem trka smrti na vrata, vdihuje smrtno pline vase ter misli pri tem na nevesto sredi vrtné grede. Čutim se dolžnika tisočim, ki jim je ta božji sij prikrit.

Nad njivami gre glas zvonov večernih, in kakor da zemlja vzdise, čutim svoje srce:

»Bog trpi!«

Prosveta.

Francosko-slovenske revije II. zvezek je izšel v Ljubljani.

Čehoslovaški Orel izdaja svoji glasili »Orel« in »Sbornik«, ki je samo tehnična revija.

XVI. umetniška razstava je bila odprta v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani 8. t. m. in bo odprta do 16. julija t. l. Obsega umetnišne izstave starejše dobe, od mladih umetnikov pa vzbujajo posebno pozornost Veno Silon, Marin Studin, Friderik Šubic, Sterle in Kralj.

»Božanstvena komedija« — Pakao od Dante Alighieri-a, preveo i protumačio dr. Iso Kršnjavi. Drugo izdanje sa 30 slika Mirka Račkoga. To je naslov najnovijem delu, što ga je u svojoj nakladi izdao Grafički-umetnički i nakladni zavod »Jugoslavija«. Ovo jedinstveno djelo u hrvatskoj literaturi, koje je poznato i iz stručnih ocjena povodom izdanja u nakladi »Matice Hrvatske« — koje je posve rasprodano — izači će pred hrvatsku javnost u novom otmenom i raskošnom ruhu kakvođa dosad nismo imali na polju knjigo-tiskarske umjetnostina cijelom Balkanu. Dje će opisivati 19 araka na finom papiru velikog kvart formata. a bit će opremljeno kao dosad ni

jedno djelo s obzirom na tehničku izvedbu. Uvez će biti u elegantnom obliku američanske kože sa zlatorezom. Ilustracije, kojih se originali nalaze u modernoj galeriji, djelo su proslavljenog hrv. umjetnika-slikara Mirka Račkoga te su na rimskoj izložbi odnijeli prvo nagradu, a reprodukcija je u bakropisu raznih boja, tako da i u tom pogledu upotpunjuje i stvara što veći dojam pojedinih odsjeka i predmeta, što ih slika prikazuje.

Ova najveličanstvenija velepiesan svih vremena, treba da u svojoj raskošnoj opremi bude okras svakoga salona i knjižnice. Djelo će svojom opremom biti kao naručeno za dariva nje u raznim prigodama, tako da će biti vrijednije negoli mnogi drugi darovi, koji svojom običajnošću spadaju u svagdašnjost. Ne bi smjelo biti inteligenta, koji ne bi u svojoj kući imao ovo djelo velikog pjesnika »Pakla« i remek djelo hrv. knjigotiskarske umjetnosti.

Cijena djelu je 60 K, u pretplati 54 K. Naruči se i djeplata prima Grafičko umjetnički zavod »Jugoslavija« Gunduličeva ul. br. 1. II. kat.

Razno.

Centralne zadružne organizacije. Zastopniki jugoslovanskih centralnih zadružnih organizacij so imele preteklo soboto sestanek v Belgradu. Ustanoviti hočejo glavno zvezo (centralo). Na kongresu, ki ga bodo imeli še vse te dni, bodo razpravljali o agrarni reformi, o organizirani od pomoči jugoslovanskemu kmetijstvu, o repatriaciji izseljencev, o kolonizaciji itd.

Dopisovanje z našimi vojnimi ujetniki v Italiji. »Slovenski Rdeči križ« javlja: Dodatno k svoječasno objavljeni notici glede dopisovanja z vojnimi ujetniki v Italiji opozarjamo, da se bodo odlej dopisiljale samo dopisnice (pisma naj se torej ne pošiljajo). Ker se nabira vedno več pošte za ujetnike in je odprema vsled tega težavna, naj se piše samo ena dopisnica na teden. V ostalem pa ostanejo dosedanja določila v veljavi. Dopisnice za vojne ujetnike v Italiji z dopisnico za odgovor se dobivajo v pisarni »Slov. Rdečega križa« v Ljubljani, Poljanska cesta št. 4 (Alojzijevišče), po 10. vin kos.

Važno za davkoplačevalce! Občinstvo se že sedaj opozarja, da je v osnutek finančnega zakona za tekoče upravno leto sprejeta določba, po kateri bo za vsak davčni zaostanek, ako kljub opominu ne bo poravnani v določenem roku, kot globo plačati 50% poviška.

Državna posredovalnica za delo, podružnica za Ljubljano in okolico. — V preteklem tednu od 2. junija do 7. junija 1919 je iskalo delo 149 moških in 54 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 1278 moških in 56 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 96. — Pri podružnicah »Državne posredovalnice za delo je od 1. januarja do 7. junija 1919 iskalo delo 7717 delavskih moči, delodajalci pa so iskali 6942 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 1818. — Delo iščejo: pisarniške moči (319), trgovski sotrudniki in sotrudnice (194), služkinje in kuharice (156), hišniki, pazniki, poljski in tovarniški delavci in delavke, strojni in navadni ključavničarji, ekonomski, oskrbniki, železostrojarji, kovači, kurjači, strojniki, dminarice, predilne delavke, mesarji, peki, mehaniki, uradne in trgov. sluge, hotel, sobarice, pleskarji, sobni slikarji, natakariji in točilci, čevljarji, brivci itd. — V delo se sprejmejo: rudarji (900), služkinje (100), težaki, hlapci, zidarji, tesarji, tovarniški delavci in delavke, mizarji, konjski hlapci, čevljarski pomočniki, vajenci, pisarniške moči, šivilje za perilo in obleko, strojniki, kurjači, konjski hlapci, usnarji itd.

V preteklem tednu od 8. junija do 15. junija 1919. je iskalo delo 190 moških in 63 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 149 moških in 80 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 144. Pri vseh podružnicah »Državne posredovalnice za delo« je od 1. januarja 1919. do 15. junija 1919 iskalo delo 8114 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 7375 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 1998. Delo iščejo: pisarniške moči (335), trgovski sotrudniki in sotrudnice (201), služkinje (134), stroji, ključavničarjevi, strojniki in kurjačevi (100), uradne in trgov. sluge (125), hišniki, pazniki, mesarji, peki, mlinarji, natakariji, natakarike, točilci, tov. in poljski delavci in delavke, železostrojarji, kovači, mehaniki, elektrotehniki, ekonomski, oskrbniki, dminarice, dimnikarji, zidarji, mizarji, pleskarji, sobni slikarji, krojači, šivilje itd. V delo se sprejmejo: rudarji (900), služkinje in kuharice (120), težaki, hlapci, pomo. delavci v pletilni šoli, konjski hlapci, čevljarji, tesarji, poljski in vinogr. delavci in delavke, zidarji, mizarji, pis. moči, opek. delavci, strojniki itd.

Urednik: Anton Komlanec. — Izdajatelj: Mihael Moškerc. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Vsak delavec in delavka kršč.-soc. svetovnega naziranja naj bi bil član našega I. ljublj. delavskega konsumnega društva

vpisane zadruge z omejeno zavezo.

Društvene prodajalne so:

Glavna prodajalna in pisarna:

Ljubljana, Kongresni trg 2.

Podružne prodajalne:

1. Vič-Glince 214. 2. Zaloška cesta 15. 3. Dunajska cesta 36. 4. Kranj 18. 5. Tržič. 6. Križe pri Trzinu. 7. Sv. Križ pri Kostanjevici.

Kjer še ni prodajaln, se bodo ustanovile, kakor hitro se prijavi zadostno število članov. Denar, katerega zakupite, se vam obrestuje po 5%, kot bi denar nalagali v hranilnico. Delež znaša 30 K. Pristopnina 1 K. Deleži se obrestujejo po 4%. Vsak član sme imeti več deležev.

Sloven. delavsko stavbeno društvo

vpisana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani

namerava pričeti z zgradbo delavskih hišic, kakor hitro se valutno vprašanje in cene gradbenemu materialu uredi in sedanja draginja ponelja. Kdor se preje prijavi, pride preje na vrsto. Vsakdo, ki si namerava zgraditi hišo, naj si preskrbi če je mogoče stavbeni prostor, ali pa naj prijavi pristop k tej zadruzi in nalaga svoje prihranke kot predplačilo za hišo. Društvo bo prijavitel one, ki žele imeti lastne domove, vladni zahtev, da z vladno podporo omogoči poštenim delavcem do lastnega ognjišča.

Prijave je poslati na naslov načelnika: Alojzij Kocmur, Ljubljana, Dunajska c. 38. Delež znaša 10 K. Pristopnina 2 K.

Več spretnih mizarjev

v trajno delo in nekaj strojnih ključavničarjev, večjih popravil na transmisijah, strojih za obdelovanje lesa in za montažna dela sprejme tovarna I. Bahovec nasl., Duplica, Kamnik.

Delavci in delavke,

prijubljene med svojimi sodelavci, dobe lahek postranski zaslužek. Pojasnila dobe na ustmene in pismene ponudbe v upravi »Slovenca«.

1000 delavcev

rudarjev za moderno urejen premogovnik v Vojvodini se takoj sprejme v delo pod zelo ugodnimi pogoji.

Javiti se je samo osebno vsak ponedeljek popoldne v našem uradu v Ljubljani. Za dobro plačo, hrano in stanovanje je poskrbljeno, polni stroški se pa pornejo. Odkod vsak torej zjutraj v skupnih transportih. »Državna posredovalnica za delo«, Ljubljana, Gradišče.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev: motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo. in reporeznih, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in špecerjskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas. - Lastna zeljarna.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3 %

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela konec leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Posojila se dovoljujejo od 4 do 5%. Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.